

Československa je celkově nutno realisticky pokládat za politický debakl, který je v rozporu se současným trendem vývoje především v západní Evropě.

Konvergenčí obou států v oblasti obrany by mohlo urychlit společné ohrožení. V případě ohrožení pouze jednoho z nich by však pomoc druhého musela být předem smluvně zajištěna podle zásad mezinárodního práva, pokud by nešlo o společné členství v některém mezinárodním obranném společenství.

Plukovník Ing. Josef Fučík

ČESKOU ARMÁDU, NEBO VLÁDNÍ VOJSKO?

Poté, co se na základě dohody vítězných politických stran nezadržitelně blíží konec Československa, objevil se pro strůjce nové české státnosti jeden problém, který se jim očividně jeví příliš příjemný. Je jím branná politika budoucího státu a bezprostřední otázka - co dále s rozdělenými československými ozbrojenými silami a obranným potenciálem bývalé federace vůbec.

Sbohem (československá) armádo

Zdá se, že většina českých politiků tento vážný problém státu vůbec nevnímala. Jiní byli příliš zaujati zcela jinými otázkami politického vývoje u nás a odkazovali s úlevou do poslední možné chvíle obranu do kompetence federace. Byl to prakticky jediný případ v procesu postupné likvidace federálních působností, který dlouho zůstával mimo jakoukoli pochybnost. Svou úlohu zde sehrála, někdy až příliš důrazně dávaná na vědomí, nechuť vůči armádě, hraničící až s jejím neskrývaným odmítáním. Tyto pocity nepramení zdaleka jen ze současné situace, v níž se dosud vyslovují pochybnosti na adresu armády s poukazem na zatížení jejího velitelského sboru službou minulého režimu. Srovnání s našimi sousedy z bývalého východního bloku ukazuje, že mají hlubší, specificky české příčiny. Ty vystupují opět na povrch nyní, kdy se armáda, zbavena v tomto směru odlišného slovenského živlu, opět stává národním českým vojskem.

Tento v mnohém tragický vztah českého občana a politika ke své armádě bude od samého začátku zatěžovat tvorbu a účinnou realizaci vojenské politiky českého státu a její nezbytnou spontánní podporu těmi, o nichž se předpokládá, že budou se zbraní v ruce bránit svou vlast. Navzdory významným, ale dosud ojedinělým slovům o potřebě armády, vysloveným v posledních dnech, jen málo nasvědčuje tomu, že se věci mění. Dnes, kdy se "láme chleba" a vznikající český stát dostává do vínku svůj neodmyslitelný atribut - vojsko, složené pro

začátek ze dvou třetin bývalé federální armády, dívá se na ně jako na danajský dar, převážně podezřívavě a bez nadšení. Jako by to byl inventář, který je sice nutno převzít, ale s jehož využitím si neví rady. Představitelé některých politických sil na české scéně otevřeně přiznali absenci svých představ o české branné politice. Věc s podivuhodnou lehkostí odkládají do budoucnosti, až údajně na to budou mít ve svých řadách odpovídající odborníky.

Hledáme-li náznaky řešení v oficiálních vládních dokumentech, nejsme na tom lépe. Představu o branné politice současného období najdeme v povolebním prohlášení federální a slovenské vlády. Dosud platný český vládní program nejen o tom nic neříká, ale samotný výraz "obrana" se v něm vůbec nevyskytuje. Toto slovo se zdá vůbec působit natolik dráždivě, že i v návrhu kompetenčního zákona v rozporu s dodatky k Ženevské konvenci se dokonce "civilní obrana" přetvořila na "civilní ochranu". V současné době se objevují zprávy o tom, že již vzniká česká vojenská doktrína. Je hodina dvanáctá a lze si jen přát, že ji nepostihne osud zanikající vojenské doktríny ČSFR, ušité po revolučních změnách horkou jehlou, jejíž stopy jsou v jejím textu až příliš patrné.

MLČENÍ a neurčitá prohlášení politiků jakoby inspirovaly značné množství těch, kteří se, někdy pod dojmem zkušeností ze své základní služby, cítí náhle odborníky na obrannou a vojenskou problematiku. Denní tisk od jisté doby nabízí velmi pestré škálu jejich úvah co s armádou. Ty se v doporučených, někdy přímo bizarních řešeních, přímo předhánějí. Zcela český deník doporučuje dokonce (7.9.), že nejlépe by bylo dát armádu, nebo alespoň některé její složky na nějakou dobu k ledu. Armáda je však, bohužel, komplikovanější organismus, než balík potravin, uložený v mrazničce na horší časy. Snaha o vyřazení armády byla v minulosti téměř vždy doprovodným jevem velkých politických změn v naší společnosti. Důsledky takového úsilí byly zatím nepříliš inspirující. Může si to však dovolit český stát v současné složité situaci střeoevropského prostoru, kdy lákavá vidina řešení konfliktů politickými jednáními selhává, bohužel, téměř na každém kroku? Vyslovuje vůbec takové názory někdo v zemích okolo nás?

Díky těmto vskutku inspirativním nápadům převládají v diskusi kolem armády především krajnosti. Převážnou většinu těch úvah, rozhovorů, názorů a komentářů, které byly při "honu na armádu" napsány a vysloveny, lze shrnout do těchto základních variant budoucí obrany českého státu:

- armádu nepotřebujeme vůbec, protože český stát nemá ve svém sousedství žádného nepřítele,

- když je jako atribut státu přece jen nezbytná, vytvoříme nějaký 10 - 20 tisícový sbor s převážně pořádkovými úkoly,

- uchylme se urychleně pod obranný deštník NATO, ten už si s tím vším nějak poradí.

První názor je poplatný v podstatě nejen romantizujícímu pacifistickému vidění, ale především onomu známému hledání nepřítele, kterého samozřejmě v dané situaci nemůžeme najít, ani označit. Potřeba armády však nevzniká v okamžiku, kdy jsme schopni identifikovat konkrétního nepřítele, a konfrontace s ním je na pořadu dne.

Úvahy o smyslu existence armády ve společnosti se vymykají zaměření tohoto článku a zastáncům těchto názorů jen doporučuji se s nimi seznámit. Jisté, názory na úlohu armády v demokratické společnosti jsou čas od času předmětem diskusí, zejména v současném měnícím se světě. Nikde však, pokud je mi známo, nedošlo k závěru, že již armádu nepotřebují.

Máme snad, když se nepřítel přece jen vyskytne, nebo se stane viditelným, navázat na tradice středověkého českého státu a svolávat zemskou hotovost? I to by bylo možné. Její moderní miliční systém dnes funguje zřetelně ve Švýcarsku. Takové uspořádání však vyžaduje hluboký pocit zodpovědnosti k obraně u obyvatelstva, včetně vůle pilně cvičit ve volném čase a na zavolání se dostavit k plnění své povinnosti. Současně však naprostou důvěru státu ve své občany, který rozdává zbraně domů tak, aby byly po ruce, kdyby přišel

čas. Ani jedno ani druhém není, a jsem přesvědčen že dlouho nebude, případem naší současnosti.

Myšlenka vytvoření armády jako jakéhosi pořádkového sboru (na víc by svou slabostí ani neměla) je vedena poznáním, že stát přece jen nějakou armádu mít musí a hledá spíše formální řešení, postrádající ale faktický strategický význam. Taková armáda nemůže nikdy plnit funkci odstrašující síly a příliš připomíná něco, **co se v nedávné pohnuté minulosti českých zemí nazývalo vládním vojskem**. Ve své krajní poloze by vedla ke vzniku dekorativní, úsměv vzbuzující trupy, obsluhující povětšinou samu sebe, nastupující k přivítání na letištích a nádražích. Lze se však v tomto případě obejít bez ochránce či protektora?

Požadavek rychlého přimknutí k NATO, či přímo vstupu do aliance, je v poslední době často opakovaným tématem. Mnohokrát byl našimi představiteli přednesen i na mezinárodních fórech. Odpověď představitelů aliance byla dosud vždy, řekněme, zdrženlivá. Je to pochopitelné. NATO musí uvažovat v dimenzích své politiky o svém vztahu k celé střední a východní Evropě. Má jiné priority, než přijímání nových, zcela nepřipravených členů, přinášejících převážně destabilizaci a nekonečnou řadu rizik.

Dnes, při dělení státu, mají čeští příznivci této myšlenky pohotově nové argumenty. Tak lze např. slyšet, že nově vzniklý český stát ztratí hranice s Ukrajinou. Odpadá prý tedy první námitka proti českému členství, neboť teritorium zemí NATO by nepostoupilo k hranici bývalého SSSR. Tato argumentace v sobě skrývá mnoho neuvážeností. Jednou z nich je, že uvažuje se Slovenskem jako s jakýmsi nárazníkovým územím, což je úvaha krajně nebezpečná. To už se vůbec nezmiňujeme o otázce, zda by NATO mělo, jen z tohoto geopolitického důvodu, preferovat český stát na úkor Slovenska.

Málodky se bere v úvahu i to, že členství v NATO neznamenaá nejen výhodu ochrany aliance, ale plnění tvrdých podmínek ze strany státu i armády. Princip burden sharing, tj. sdílení zbrojního břemene, je neúprosný. Vybudovat takový kontingent pro NATO, který by odpovídal jeho potřebám a standardům, zcela přezbrojit a modernizovat armádu, by nepochybně vyžadovalo výdaje mnohamiliardových řádů. Dnes ani v NATO není doba pro velkorysé poskytování bezplatných vojenských pomoci, které by v tomto případě musely vyústit do téměř totálního přezbrojení armády. O tom lze v krajním případě uvažovat až v dlouhodobém kontextu.

Tyto skutečnosti se již dostaly do širšího povědomí, ale nezdá se, že by zastánce rychlého vstupu do NATO přivedly do rozpaků. Spíše produkují něco na způsob barterové operace. Jedny lidové noviny (24.9.) nabízejí v tomto směru pohotový business - nabídneme USA výměnou za ochranu NATO milovické letiště. Myšlenka, že získají operační leteckou základnu o 500 km blíž k území Ruska, jako ohniska potenciálního nebezpečí, pro ně bude jistě lákavá, než aby na tento výměnný obchod nepřistoupily. To je exemplární příklad toho, do jakých poloh se úvahy, zaplňující vakuum, které vzniklo mlčením odborníků, dostaly. Nebyl by znepokojivý, kdyby šlo o ojedinělý hlas novináře.

Výčet těchto extrémních variant by se nyní slušelo doplnit alespoň jednou reálnou, črtající přijatelné obrysy brannosti a armády českého státu. Nelze, neboť takovou dosud na stránkách našeho tisku nenajdeme. A tak půldruhého měsíce před zánikem Československa je sice dohodnut způsob dělení tanků a lidí, ale chybí náznak české vojenské politiky či alespoň toho, jaké místo vyhradí český stát své armádě. Bude, ve shodě s Masarykem, pojímat vojsko jako důležitou součást celého řádu společenského a hospodářského?

V České národní radě se mezitím ozvala slova o nutnosti zřízení ministerstva obrany, ale to je za dané situace nutno vidět jako organizační a administrativní opatření, vynucené otázkami správy oné dvoutřetinové zbytkové armády, která po 1. lednu 1993 zůstane na českém teritoriu. Ale nad vojákem vždy stojí politik, to platí ve válce i v míru, a jemu patří formulace branné politiky státu. V této roli ho nemůže zastoupit ani ministerstvo obrany, ani generální štáb.

V téže době armáda, vědoma si svého choulostivého postavení, odevzdaně čeká na svůj

osud. Štáby počítají osoby, výzbroj, materiál a vše co do složitého armádního organismu patří. Umí to znamenitě a rutinně, tak jak dokazují před každým velkým cvičením. Ti profesionální vojáci, kteří se zakrátko vysloví pro službu České republice, čekají s napětím, jak je nový stát přivítá. O tom, co bude české vojsko po 1. lednu 1993, nemají žádné představy.

Kořeny českého branného nihilismu

Podivné české vnímání armády částí politiků i veřejnosti, i obecně oslabené branné povědomí národa, má své historické příčiny, které ještě více vyniknou po odchodu slovenského živlu z našich ozbrojených sil. Neboť, řekněme otevřeně, na Slovensku je v těchto přístupech situace výrazně odlišná.

Tento netečný přístup znepokojivé části národa k vlastní obraně je často dáván do souvislosti až s Bílou horou (kterou nám ostatně dnes v různých souvislostech často připomínají i z východní poloviny dělící se federace). Je to značně zjednodušené vidění problému. Nebylo vinou českého národa, že jeho vojsko, rozehnané na Bílé hoře, představovala převážně žoldnéřská cháska ze všech konců Evropy.

Podstatnější bylo, že pak český voják na dlouhá staletí zmizel. Oblečen do habsburského císařského kabátu rozplynul se v řadách ostatních vojáků mnohonárodnostního habsburského státu. Jeho postavení v národě bylo zneváženo moderními historiky též o jeho zneužití "v cizích službách". A přesto, tvrdím, to byla doba skutečných českých jednotek, českých vojáků a důstojníků. Avšak tuto tradici českých pluků, které patřily vždy mezi nejlepší v habsburské armádě, jsme zavrhlí. Celé dlouhé historické období bylo tak z českých vojenských dějin prostě vymeteno. Český voják byl po porážce ústředních mocností v první světové válce hanoben nejen velkoněmeckými historiky. Jejich výpady ráda přejímala i historiografie období 1. republiky, neboť jim znamenitě pomáhaly vykreslit kýžený protirakouský profil českého vojáka. Byli tímto svým posláním tak zaujati, že spolu s tím tise akceptovali i patinu nestátnosti a vykonstruovaného odporu českých lidí proti armádě vůbec.

Tento podivuhodný výklad českých vojenských dějin převzali téměř beze zbytku pozdější marxisticko-leninští historikové. Ti jej pak rozvinuli do svých nepřijatelných historických legend, v nichž jediná zásluha o bytí českého národa byla přiznána armádě velkého východního bratra.

Tato historická hra, jejíž základní filosofie byla tedy akceptována v dojemné shodě všemi, vytvořila na jedné straně profil českého vojáka, zneužitého a sloužícího s odporem, a na druhé národa, který jak se dnes říká, se neidentifikoval se svou armádou. Vznik pitvného obrazu českého vojáka, ztělesněného v Josefu Švejkovi (o potměšilém ulejšáku a flákači, trpně si odbývajícím svou vojenskou povinnost), byl pak jen logickým produktem takového přístupu. Pro dnešní generaci mladých mužů Švejk jako literární dílo již prakticky nic neznamená. Ale s jeho duchem se podvědomě docela rád ztotožňuje. Bohužel, není dosud v obecném povědomí jiná, pozitivní, obecně přijatá postava českého vojáka. Fenomén Švejka proto nelze podceňovat a dříve nebo později se s ním česká armáda bude muset umět vypořádat. Nebude to nijak lehké, neboť Švejk nám vězí hluboko pod kůží.

Doba první republiky, zprvu tak nadějná, nedokázala však další promarněnou šanci věci změnit. Odhlédneme-li od řady falešných tónů legionářské legendy, podařilo se vytvořit armádu československého státu, která měla všechny předpoklady, aby byla jeho pilířem v dobách nehorších. Přes počáteční výpady proti ní v řadě tiskových kampaní (v nichž byli např. důstojníci, převzatí z bývalé c. a k. armády napadáni stejnými argumenty jako ti dnešní, tehdy ovšem masově viněni z rakušáctví a vyčítána jim služba císařskému režimu), podařilo se brzy stabilizovat její postavení ve společnosti. Především proto, že díky Masarykovi byla vojenská politika a doktrína od samého počátku součástí tvorby budoucího státu, za což se stavěl vši svou autoritou. Masaryk promýšlel nejen podíl českého národa na bojích po boku nových spojenců, ale především měl jasnou představu o poslání armády v nadcházejícím,

jak se domníval, dlouhém mírovém období. Kromě toho se od samého vzniku republiky různé postavil za armádu a její velitelský sbor, proti výpadům ze všech politických směrů.

Krátká a úspěšná doba budování vojenského potenciálu byla však ukončena tragikou hanebného mnichovského diktátu a ještě potupnější kapitulace. Není nic zhoubnějšího pro branného ducha národa, než se bez výstřelu vzdát nepříteli. Úvahy o tom, zda armáda měla, či neměla bojovat, nebudou z vojenskostrategického hlediska snad nikdy spolehlivě zodpovězeny. Z hlediska morálního je však jednoznačné, že odevzdání republiky Hitlerovi nalomilo nově vzniklému postavení vojáka ve společnosti vaz. Všechna hořkost z kapitulace, zklamání a beznaděj se obrátila proti němu. Plivance a urážky armády za vydání Československa Hitlerovi jsou dodnes instrumentem některých publicistů, kteří četli o této době poprvé ve školních čítankách, a kteří bez váhání hanobí činnost svých dědů.

Tvrdošíjně se opět nechce za žádnou cenu slyšet skutečnost, o které ví každý vojenský teoretik, a se kterou musí souhlasit každý občan demokratického státu. **Voják sám nikdy nevyhlašuje válku, ani nesjednává mír, to je výsostná věc politika. Politikové to byli, kteří uložili armádě vydat zbraň.** A armáda, stále ještě armáda demokratického státu, se zatatými pěstmi, poslechla. To, co vzniklo poté ve vasalském českém státě **Böhmen und Mähren**, bizarní Háchova miniarmáda se žlutými výložkami zvaná vládní vojsko, jehož zbytky se koncem války v Itálii rozutekly k partyzánům, tuto bídu politiky jenom dokončilo.

Reputaci českého vojáka zachraňovali ti, kteří bojovali na frontách v zahraničí. Oni nesporně významným způsobem přispěli k boji za osvobození národa, ale jejich podíl na vytváření branného povědomí národa nemohl být z objektivních příčin rozhodující. Byla to armáda, bojující kdesi daleko od domova, bez kontaktu se svým národem. Lidé, když jim bylo nejhůř, necítili ji jako svého bezprostředního ochránce, neměli příležitost sžít se s vojenským živlem, cítit pomoc svého vojáka v situaci nejvyšší nouze. A naopak vojsko, které je obklopovalo, neustále vnímali jako nepřátelský element.

V období prvních poválečných let armáda obnoveného Československa tvořila poněkud bizarní směsici vojáků z první republiky, vladařů, vojáků zahraničních armád z východu i západu, slovenské Čatlošovy a Haškovy armády. Byla plná vnitřních rozporů a pracně hledala svou identitu. Než stačila navázat na přetřebenou a tragickým koncem poznamenanou tradici první republiky, **přišel "vítězný" únor a s ním formování armády podle naprosto cizího sovětského stylu.**

Tento proces byl energický a důkladný. Od nesmyslné implantace sovětských vojenských řádů, určených k ovládnutí vojenské masy zcela odlišné mentality, vzdělání, materiální úrovně a způsobu života, až po metodické vymazání již tak chatrné nitě všech národních i vojenských tradic. Tato násilná sovětizace ve všem, organizaci, výcviku, metodách jednání s lidmi, až po vnějškovou stránku stejnokrojí a emblémů, navzdory prázdným heslům o armádě lidu, vytvářela opět rychle přehradu mezi občanem státu a jeho armádou.

Objektivně však nutno říci, že tato doba měla, zejména v období 60. a 80. let, své světlé stránky. V těchto obdobích relativního uvolnění pracovalo v armádě mnoho vzdělaných velitelů, kteří nejen dosáhli vysokého stupně profesionality, ale chápali velmi dobře neúnosnost politické situace v zemi a připravovali se na očekávané změny. Nikdy se nestali povolným ideologickým nástrojem, který by byl schopen slepého zneužití proti svému národu. Jejich prvořadým zájmem byla služba republice, již věnovali všechnu svoji energii, podělili život svých rodin a své zdraví.

Měl jsem možnost se před časem v Bruselu setkat s jedním americkým důstojníkem, který v 60. letech, stejně jako já, sloužil poblíž naší hranice. Bavili jsme se samozřejmě o té době. "Měli jste vynikající armádu", řekl mi, "dobře vycvičenou a ukázněnou, měl jsem před vámi respekt". Je mi proto trapně, čtu-li v našich předních novinách tak časté animózní výpady proti armádě, nevyhýbající se ani takovým duchaplným výrokům, že stát se lampasákem je dobře zaplacená ostuda.

A opět se zde nelze vyhnout onomu tragickému okupačnímu fenoménu, který již podruhé

kříží osud našeho novodobého vojáka. **Je jím rok 1968, sovětská okupace, přinášející stejné otázky a výčitky, jaké jsou spojené s rokem 1938.** K čemu jsme měli armádu, zvedají stále hlas neúnavní vojákobijci, když opět nebojovala? Proč se nepostavila sovětskému okupantu a jeho pomocníkům z dalších armád Varšavské smlouvy? Nechci ani zde brousit do strategických či operačních úvah na téma "kdyby", co bylo a nebylo za dané vojenskopolitické situace možné. Odborník ví, že vedou stěží k nějakému konci. Připomenu opět pouze onen morální aspekt, formující bezprostředně vztah občana ke svému vojákovi. Stejně tak musím připomenout, že selhání vůle k odporu nebylo věcí armády, ale věcí politiků. Na rozdíl od dob nacistické okupace to není doba tak daleká. Většina z nich je ještě mezi námi, čteme jejich vzpomínky. Jedno je z nich jasné - váhavost, nerozhodnost a neuvěřitelná sentimentalita byla charakteristickým rysem jednání v rozhodujících chvílích.

Armáda byla svým vrchním velitelem vykázána do kasáren. Opět se podřídila tomuto rozhodnutí. Řeči o potocích nesmyslně prolité krve byly jen doprovodnou rétorikou politiků, kteří nechtěli klást žádný vážný odpor, jen stavět na odiv své verbální protesty. V klidu píší své apologetiky, zatímco armáda je stále terčem invectiv a nařčení. Nikdo z našich vojenských odborníků se dosud neodhodlal k tomu, aby vydal vědeckou a profesionální analýzu tehdejších událostí na československé vojenskopolitické scéně. Vojenský srpen žije stále v memoárových příbězích a vyprávěních publicistů.

Co se vlastně v těchto souvislostech od armády očekávalo? Byla snad vyzvána k boji a nebojovala? Či snad měla uchopit politickou moc do svých rukou a odstavit nerozhodné a sentimentální politiky? Ani v těchto totalitních dobách se armáda nepovažovala za ozbrojenou sílu bánánové republiky.

Český vojáků, a co teď?

Polistopadové změny, které daly do pohybu celou naši společnost, se na armádu zaměřily hned ve svých prvních dnech. Zasáhne či nezasáhne armáda? Pokusí se vývoj ovlivnit ve prospěch zbankrotovaného režimu? Domnívám se, že ti, kteří tyto pochybnosti nejhlasitěji vyslovovali, věděli jen málo o skutečné situaci v armádě. Hovořila z nich převážně neznalost a předpojatost, snaha mechanicky spojit armádu jako mocenský nástroj s její bezvýhradou službou těm, kteří odcházeli z politické scény.

Ve skutečnosti však byl stav v armádě stejný jako ve společnosti. Kromě václavíkovskoklíčovských špiček a omezeného počtu jejich stoupenců nebylo v armádě nikoho, kdo by chtěl negativně zasáhnout do sledu politických událostí. Touha po změnách zde byla stejně silná jako v celém národě. Všude na světě jsou společnost a armáda spojitými nádobami. Na tom nic nemění jevová stránka věci, která udílí životu v armádě svou specifickou snad i drastičtější tvář.

Dnes armáda, tak jako v minulosti, ukázněně očekává svůj osud. Její obava z toho, aby nebyla obviněna ze zasahování do politického vývoje, hraničí až s úzkostlivostí. Armáda mlčí i tam, kde by politik potřeboval naléhavě slyšet její poradní hlas. Uzavřela se do sebe. Štáby počítají a rozdělují a představitelé stále ještě federální armády se čas od času ozvou s ujištěním, že armáda se loajálně podřídí všem politickým rozhodnutím. Politikové jsou opět na tahu.

Ted, v druhé polovině měsíce října (autor článku v této době odevzdal příspěvek do redakce - pozn. red.) připomíná podnikatele, který bude mít zakrátko na svém dvoře strojní vybavení, materiál a pracovní síly, ale chystá se teprve k vypracování projektové dokumentace svého podniku. Tlak času chvatného rozdělování je neúprosný. Věříme, že objevující se rizika jsou jen pobídkou k činům a že budou bez potíží odvrácena.

Znepokojit může rychlé národnostní profilování obou rozdělovaných národních částí. Československá armáda byla odpočátku to, čemu američtí vojáci doma říkají "melting pot". Bylo to jednotlivé prostředí, v němž lidé spolu léta žili po celém území republiky, aniž by přiliš

vnímali národnost toho druhého, nebo ji považovali za kritérium, jímž by se od sebe zásadně lišili. Čech a Slovák, ale i Maďar či Ukrajinec se setkali v prvním dni svého nástupu do kasáren. Začínali na vojenských školách v Čechách i na Slovensku, harcovali se od posádky k posádce, měli své české i slovenské podřízené, kamarády, manželky i děti. Mnohé české či slovenské výrazy zdomácněly ve vojenské řeči tam i tady, slovenský či český předpis nosili v kapsách začínající poručíci bez despektu. Prostě řečeno, v armádě se naučili žít jeden s druhým, vzájemně se respektovat a spoléhat jeden na druhého. Národnostní třenice byly naprostou výjimkou. Dnes, když vidím narůstající nacionalistický akcent, nevraživost různých vojenských sdružení a asociací a dokonce i oficiálně používaný termín "národní armáda", mám nedobré pocity.

Rozdělená a zděděná armáda je však jen tou nejzřetelnější a bezesporu nejdůležitější částí celé řady problémů obranyschopnosti nového českého státu. Stabilizování či znovuvytvoření efektivní základny zbrojní výroby, fungujícího moderního systému hospodářské mobilizace a dalších prvků, které tvoří systém obrany státu, je neméně naléhavé a složité.

Pochopitelně však, armáda je klíčem. Dělí se a čeká na svůj osud. Ale stačí v této složité situaci zanikající federace a vznikajícího českého státu pouhá ubezpečování loajálnosti? Není teď čas, aby se ozvali vojáci-myslitelé, schopní formulovat nahlas, vysoce profesionálně, s velkým přehledem a zodpovědností, návrhy pro vojenskou doktrínu českého státu, připravení brát na sebe rizika vlny kritiky a případného zatracování? Nebo má naše armáda jen bezvýrazné státní úředníky v uniformách, zvyklé pouze přepisovat staré dokumenty? Či snad nezbyvá, než čekat na rady zvenčí?

Od vzniku československého státu nám v otázkách branné politiky a budování ozbrojených sil někdo stále radil. Zprvu Italové, pak Francouzi, pak v dobách protektorátu a vládního vojska Němci, a samozřejmě po válce sovětští "poraděnkové". Využijeme již konečně jedinečnou historickou příležitost postavit armádu "šitou na míru" potřebám českého státu, nejen svou velikostí, strukturou a výzbrojí, ale i svým esprit d'corps a sepětím s občanem? Nebo sáhнем raději do pohotovostní zásoby vzorů a poradců a možnou spolupráci nahradíme pasivní adaptací?

Příliš mnoho otázek najednou. Myslím však, že je nutné velmi brzy najít odpověď. Mnoho času nezbyvá. Český stát nebude v postavení, v němž by si mohl dovolit luxus dlouhodobě přežívat bez zřetelného a přesvědčivého vojenského potenciálu. Nejen s ohledem na potenciál ohrožení, ale i na své potenciální spojence. Ti z důvodu, které jsem se již pokusil uvést, spíše přijmou vybaveného partnera, než toho, kdo se chce prostě uchýlit pod onen již rozevřený ochranný deštník.

Dnes ještě pro českého vojáka platí přísaha, již se zavázal bránit Českou a Slovenskou federativní republiku i svým životem. Až přijde čas a bude jí zproštěn, nastane chvíle, kdy se dozví, jak jej přijme český stát. Ta chvíle se blíží. Český vojáku, přeji ti mnoho zdarů v Tvém nelehkém poslání.

